

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om upphävande av lagen om grunderna för prissättningen av prestationer som framställts i fängsvårdsväsendets arbetsverksamhet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om grunderna för prissättningen av prestationer som framställts i fängsvårdsväsendets arbetsverksamhet skall upphävas. Grunderna för prissättningen fastställs i fortsättningen genom

justitieministeriets beslut i enlighet med lagstiftningen om grunderna för avgifter till staten.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

MOTIVERING

1. Nuläget

Enligt 3 kap. 5 § (128/95) lagen om verkställighet av straff är en fånge skyldig att under ordinarie arbetstid arbeta eller delta i utbildning eller någon annan sysselsättning som straffanstalten ordnar eller godkänner. Genom en lagändring, som trädde i kraft i början av maj utvidgades fångarnas arbetsplikt till sysselsättningsplikt. Enligt 3 kap. 7 § lagen om verkställighet av straff skall för en fånge i mån av möjlighet ordnas sådant arbete eller någon annan sysselsättning som motsvarar hans anlag och som är ägnad att upprätthålla och utveckla hans yrkesskicklighet eller annars främja hans möjligheter att klara sig i samhället. Avsikten med arbetet och den övriga sysselsättningen är att förbättra en fånges möjligheter att klara sig i samhället efter frigivningen samt minska de olägenheter som fängelsevistelsen annars skulle medföra.

Drygt 50 % av fångarna arbetar dagligen. De viktigaste arbetsområdena är industri, byggnadsverksamhet, fastighetsskötsel, hantverk, gårdsbruk och hushållsarbete. Under de senaste femton åren har antalet fångar som deltar i produktionen minskat med mera än 50 %. Andelen fångar som är sjuka samt fångar som

är svåra att sysselsätta har i motsvarande grad ökat.

På basis av intäkterna är produktionens viktigaste arbetsområden snickeriindustrin (11,7 mmk), metallindustrin (12,6 mmk), trafikmärkesindustrin (10 mmk), gårdsbruket (6,8 mmk) och sågindustrin (5,8 mmk). Produkterna från den produktiva arbetsverksamheten konkurrerar med andra motsvarande produkter på marknaden. Över hälften av intäkterna inflyter från statliga inrättningar och kommuner. Det produktiva arbetet inom fängsvårdsväsendet är koncentrerad till de öppna anstalterna var fångarna betalas närapå gängse lön.

Om prissättningen av prestationer som framställts i arbetsverksamhet stadgas i lagen om grunderna för prissättningen av prestationer som framställts i fängsvårdsväsendets arbetsverksamhet (992/78) samt i förordningen (45/79) som har utfärdats med stöd av lagen.

Enligt 1 § i lagen bör arbetsverksamheten skötas så att fångarna kan beredas nyttigt arbete och att arbetsverksamhetens driftsintäkter täcker åtminstone driftsutgifterna.

För de produkter som framställts i arbetsverksamheten uppbärs ett pris som motsvarar gängse prisnivå. Enligt 2 § används framställningsvärdet som grund för fastställandet av

priset. I framställningsvärdet medräknas direkta material- och tillbehörskostnader, direkta arbetskostnader, ersättning för främmande tjänster och ett tillägg för allmänna kostnader. Uträkningen av ifrågavarande kostnadsposter föreskrivs närmare i förordningen. De direkta arbetskostnaderna är de arbetspenningar eller, i öppna anstalter, de löner jämte socialskyddsavgifter som utbetalas till de fångar som deltar i framställningen av prestationen. I tillägget för allmänna kostnader medräknas arbetsledningens löner och socialskyddsavgifter vid arbetsstället samt samtliga kostnader som hänför sig till det motsvarande kostnadsstället, fränsett kapitalkostnaderna.

Med stöd av lagens 3 § kan justitieministeriet av särskilt skäl fastställa priset till ett lägre belopp än framställningsvärdet. Enligt förordningen skall då i priset likväl medräknas beloppet av de direkta material- och tillbehörskostnaderna samt beloppet av ersättningarna för främmande tjänster. I priset skall också medräknas åtminstone de belopp som motsvarar arbetspenningarna och i öppen anstalt utbetalade löner med avdrag för bl.a. mat- och underhållskostnader. Den som hör till fångvårdsväsendets personal får beviljas 10 procents rabatt på priset för en sådan prestation som anskaffas för hans eget bruk. Priset får dock inte underskrida framställningsvärdet och rabatt får inte beviljas på jordbruksprodukter.

Prestationens framställningsvärde beräknas och priset bestäms i regel vid vederbörande straffanstalt. Om fakturering stadgas närmare i förordningen.

Föreskrifter om prissättning av prestationer har också meddelats genom beslut av justitieministeriet. Det finns inga stadganden om prissättning av de produkter som framställts i samband med utbildning och annan sysselsättning.

2. Föreslagna ändringar

Om de allmänna grunderna för när statliga myndigheters prestationer skall vara avgiftsbelagda och för de avgifter som uppbärs för prestationerna stadgas i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92) och i förordningen (211/92), som har utfärdats med stöd av lagen. Enligt 8 § i lagen beslutar varje ministerium om vilka prestationer eller grupper av prestationer hos myndigheterna inom dess för-

valtningsområde som är avgiftsbelagda. I andra fall än de som nämns i 8 § har myndigheterna befogenhet att besluta om avgifter och prissättning. Prestationerna indelas i offentligrättsliga prestationer och övriga avgiftsbelagda prestationer. Storleken på den avgift som uppbärs för en offentligrättslig prestation bestäms enligt självkostnadsvärdet för prestationen. Priset på de övriga avgiftsbelagda prestationerna bestäms på företagsekonomiska grunder.

Efter att den nya lagstiftningen om grunderna för avgifter trätt i kraft är lagen om grunderna för prissättningen av prestationer som framställts i fångvårdsväsendets arbetsverksamhet obehövlig. Eftersom lagens innehåll dessutom till många delar är föråldrat föreslås att lagen skall upphävas. I samband med upphävandet av lagen om grunderna för prissättningen av prestationer som framställts i fångvårdsväsendets arbetsverksamhet blir även förordningen som har utfärdats med stöd av ifrågavarande lag upphävd.

Enligt lagen om grunderna för avgifter till staten är målsättningen för andra än offentligrättsliga prestationer företagsekonomisk lönsamhet. Det ekonomiska resultatet kan dock inte vara det enda målet för sysselsättningen som ordnas för fångarna. Andra faktorer som skall tas i beaktande är bl.a. fångarnas yrkesutbildning, rehabilitering, träning för arbetslivet samt en förnuftig användning av tiden i anstalten. Enligt 1 § förordningen om grunderna för avgifter till staten räknas till en prestations självkostnadsvärde, förutom särkostnaderna för utförandet, den andel av administrations-, lokal- och kapitalkostnaderna samt av de övriga sammanlagda kostnaderna som utförandet av prestationen åsamkar en statlig myndighet. När en prestation som framställts vid sysselsättning som ordnas för fångarna prissätts i enlighet med 1 § förordningen om grunderna för avgifter till staten, är verksamheten inte företagsekonomiskt lönande. För sådana situationer kan enligt 7 § lagen om grunderna för avgifter till staten i statsbudgeten anvisas anslag för att sänka priset på prestationer som prissatts enligt företagsekonomiska grunder. Anslaget storlek och användningssyfte skall anges i beslutsdelen. Enligt motiveringarna i moment 12.25.50 i budgetpropositionen för 1996 är underskottet för arbetsverksamheten 45 500 000 mk. För att täcka detta underskott kommer man i beslutsdelen i moment 25.50.21 att föreslå ett anslag såsom prisstöd

för att sänka priserna på de prestationer som framställts i den sysselsättning som ordnas för fångarna.

På detta sätt säkras förutsättningarna för att ordna fångarbete även i framtiden fastän det ekonomiska resultatet av arbetet ofta förblir ringa. På detta sätt möjliggörs också tillverkning av säljbara produkter i samband med yrkesinriktad rehabilitering och utbildning.

Närmare föreskrifter om grunderna för prissättningen skall meddelas genom beslut av justitieministeriet i enlighet med lagstiftningen om grunderna för avgifter till staten.

3. Propositionens verkningar

Propositionen har inga organisatoriska eller ekonomiska verkningar.

4. Beredningen av propositionen

Prissättningen av prestationer som framställts i fångvårdsväsendets arbetsverksamhet har utretts av en arbetsgrupp som tillsatts av justitieministeriets fångvårdsavdelning. Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om upphävande av lagen om grunderna för prissättningen av prestationer som framställts i fångvårdsväsendets arbetsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Genom denna lag upphävs lagen den 15 december 1978 om grunderna för prissättningen av prestationer som framställts i fångvårdsväsendets arbetsverksamhet (992/78).

2 §

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 17 november 1995

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Justitieminister *Sauli Niinistö*

